

کتابشناسی

حضرت ابوطالب (علیه السلام)

ناصرالدین انصاری قمی

چند یادآوری:

- ۱- این مقاله به معرفی ۱۱۰ کتاب درباره زندگی و ایمان حضرت ابوطالب پرداخته است.
- ۲- در پایان مقاله، به چند کتاب که در ضمن مباحث خویش به زندگانی و ایمان ابوطالب پرداخته اند نیز اشارتی رفته است.
- ۳- این فهرست نتیجه استقصاء کامل نیست و نمی تواند معرف تمام کتابهای نوشته شده در این موضوع باشد.
- ۴- مقالات در این کتابشناسی، به جز دو مقاله مفصل ذکر نشده است.
- ۵- برخی از کتابهایی که در این فهرست یاد شده، از ارزش علمی، نوآوری، استحکام و تحلیل تهی بوده و تنها از سر فراگیر بودن مقاله بدانها اشاره شده است.
- این مقاله در هشت بخش فراهم آمده است: کتابهای چاپی عربی، کتابهای خطی عربی، کتابهای چاپی فارسی، کتابهای مخطوط فارسی، کتابهای چاپی اردو، کتابهای مخطوط اردو و در پایان، آثار مشترک شامل کتابهای چاپی عربی و کتابهای چاپی فارسی.
- ۷- کتابهای علمای و نویسندگان اهل سنت با علامت ستاره مشخص گردیده است.
- ۸- ابتدا نام کامل کتاب و نویسنده آن، سپس محل چاپ و سال آن ذکر شده است.
- ۹- در مواردی که لازم بود، چند سطر درباره مطالب کتاب نوشته شده است.
- ۱۰- امید است در آینده ای نه چندان دور، کتابنامه ای کامل درباره ایمان حضرت ابوطالب علیه السلام با معرفی تمام کتابها انتشار یابد.

الف - کتابهای چاپی عربی:

- ۱- ابوطالب بطل الاسلام. حیدر محمد سعید عرفی. (چاپ اول: دمشق، ۱۴۱۰ق). ۲۴۰ص، وزیری.
- نویسنده این کتاب پس از مقدمه ای در ذکر ایمان پدران نبی اکرم-ص- با استشهاد، به ادله فقهی و عقل و بدهت عرفی، به اثبات ایمان حضرت ابوطالب-ع- با استناد به گفتار دانشمندان اسلام و دلایل دیگر پرداخته است.
- ۲- ابوطالب بن عبدالمطلب (ع) والد امیرالمؤمنین علیه السلام. حسین جواد الکردیمی. (بغداد، ۱۹۶۷م).
- ۳- ابوطالب علیه السلام حامی الرسول وناصره. علامه میرزا نجم الدین جعفر عسکری تهرانی (۱۳۱۳-۱۳۹۵ق). (چاپ اول: نجف، مطبعة الآداب، ۱۳۸۰ق). ۲۲۰ص، وزیری.
- *۴- ابوطالب عم الرسول ص. محامی محمدکامل حسن. (چاپ اول، بیروت، المكتب العالمی). «عظماء الاسلام-۹». ر.ک: مجلة تراثنا، ش ۱، ص ۱۲.
- *۵- ابوطالب عم النبی (ص). عبدالعزیز سید الاهل. این کتاب-ظاهرا- در بیروت به چاپ رسیده است. ر.ک: ابوطالب بطل الاسلام/ ۲۳۲
- ۶- ابوطالب عملاق الاسلام الخالد. شیخ محمدعلی اسیر. (بیروت، دارالاصالة ۱۴۱۱ق/ ۱۹۹۱م). ر.ک: ۱۸۸ص.
- ۷- ابوطالب کفیل الرسول. سعید عسلی. مقدمه: شیخ عبدالامیر قبلان، شیخ حسن طراد. (چاپ اول، بیروت، دارالزهرا، ۱۴۰۶ق). ۲۲۲ص، وزیری.
- *۸- ابوطالب کفیل الرسول. گروه نویسندگان. (بیروت، الدارالاسلامیة، ۱۴۱۱ق/ ۱۹۹۱م). ۲۳ص، وزیری. (مصور- ویژه

نوجوانان).

۱۹۱/۱، الاعلام زرکلی ۱۲۹/۱.

این نوشتار یک بار تلخیص و به فارسی و اردو ترجمه شده است.

۱۹- ایمان ابی طالب علیه السلام. معلم الامه و شیخ الشیعة ابو عبدالله محمد بن محمد بن نعمان حارثی تلعبیری بغدادی. (۳۳۸-۴۱۳ق). تحقیق: واحد تحقیقات اسلامی بنیاد بعثت. (چاپ اول، قم، ۱۳۷۱ش/ ۱۴۱۳ق). ۵۰ص، وزیری.

این کتاب پیشتر دوبار: ۱- با تحقیق شیخ محمدحسن یاسین، در نجف به سال ۱۳۷۶ق/ ۱۹۵۶م، ۲- در مجموعه «عدة رسائل للشیخ المفید»، ص ۲۹۷-۳۱۷ به چاپ رسیده است.

۲۰- ایمان ابی طالب و موقف الشیخ المفید منه. دکتر محمد ابراهیم خلیفه شوشتری. (قم، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید ۱۴۱۳ق/ ۱۳۷۲ش). ۲۰ص، وزیری.

۲۱- ایمان ابی طالب: الحججة علی الذاهب الی کفر ابیطالب (حجة الذاهب الی ایمان ابی طالب). سید شمس الدین ابوعلی فخار بن معد بن فخار موسوی حایری (م ۱۳۰۶ق) شاگرد ابن ادریس حلی و استاد محقق حلی است.

تقریظ عزالدین عبدالحمید بن ابی الحدید بن هبة الله مدائنی معتزلی بغدادی (م ۶۵۶ق). مقدمه سید محمد صادق بحر العلوم (۱۳۹۹ق) و عبدالفتاح عبدالمقصود. تحقیق سید محمد بحر العلوم. (چاپ اول: نجف، ۱۳۵۱ق همراه با قصیده شیخ محمد سماوی در مدح ابوطالب و چاپ دوم: بیروت، دارالزهراء، ۱۴۰۸ق). ۴۸۴ص، وزیری.

این یکی از بهترین و ارزشمندترین کتابهایی است که در اثبات ایمان ابوطالب نگاشته شده است.

۲۲- الرسول و الرسالة فی شعر ابیطالب: نظرة فی مواقف ابیطالب و شعره. معوض عوض ابراهیم. (وكالة المطبوعات، کویت، ۱۹۸۲م). وزیری، ۷۹ص.

۲۳- زهرة الادب فی شرح لامية شیخ البطحاء. مرحوم علامه شیخ جعفر نقدی (۱۳۰۳-۱۳۷۰ق). (نجف، مکتبه الحیدریه، ۱۳۵۶ق). ۵۰ص، وزیری.

۲۴* - الروض النزهة فی الاحادیث الی رواها ابوطالب عن ابن اخیه صلی الله علیه وآله. شمس الدین ابن طولون دمشقی، محمد بن علی صالحی حنفی (۸۸۰-۹۵۳ق). (قم، مجمع الثقافة الاسلامیة، ۱۳۷۲). ۶ص، وزیری.

۲۵- السهم الصائب لکبد من آذنی اباطالب. ابوالهدی الصیادی به چاپ رسیده است.

الاعلام- زرکلی، ج ۶، ص ۹۴.

۹* - ابوطالب مؤمن قریش. شیخ عبدالله خنیزی. تقریظ استاد بولس سلامه صاحب ملحة الغدير، دانشمند مسیحی لبنانی. (چاپ دوم: مؤسسة الثقافة، ۱۳۸۴ق). ۴۳۵ص، وزیری.

نویسنده در این کتاب تنها با اتکاء به مدارک دانشمندان اهل تسنن، ایمان ابوطالب را ثابت کرده است. هنگامی که این کتاب منتشر گردید، مقامات قضایی کشور حجاز از او خواستند که سخن خود را پس بگیرد و زمانی که وی بدین کار تن در نداد، به اعدام محکومش ساختند و پس از اقدامات فراوان مراجع تقلید و دانشمندان اسلام در مجازاتش تخفیف قائل شده و به حبس ابد محکوم شد. سرانجام اقدامات شدید بزرگان شیعه - از جمله آیت الله العظمی حکیم - سبب شد تا بنا زدن هشتاد تازیانه بر او آزادش نمایند. تقیة البشر، ج ۴، ص ۱۳۹۳. این کتاب به اردو ترجمه شده است.

۱۰- ابوطالب المسلم. احمد مغنیه. (بیروت، دارالکتاب اللبنانی).

۱۱- ابوطالب مع الرسول. احمد مغنیه. (بیروت، دارالکتاب البینانی).

۱۲- ابوطالب و بنوه. سید محمد علی آل سید علی خان حسینی نجفی. (م ۱۳۹۰ق). (نجف، مطبعة الآداب، ۱۹۶۹م). ۴۲۲ص، وزیری.

۱۳- اسلام ابی طالب. سید مهدی مکی، کناز الاشقر و بشیر الخياط. رڪ: ابوطالب بطل الاسلام/ ۲۳۲.

۱۴- اسلام ابی طالب. وجیه بیضون - پدر لیب بیضون - این رساله در بیروت همراه با نوشتار فرزندش به چاپ رسیده است. وزیری، ۸ص.

۱۵- اسلام ابی طالب من خلال الآيات و الاحادیث و الاشعار و الوقایع التاريخية. لیب بیضون. ۴۰ص، وزیری.

۱۶- اسمی المطالب فی ایمان ابی طالب. شیخ کاظم حلفی. (چاپ نجف).

۱۷- اسنی المطالب فی شرح خطبة ابیطالب. عبدالکریم حبیب. (مجله «الثقافة الاسلامیة»، ش ۴۵، ص ۱۱۷-۱۳۲). ۱۶ص، وزیری.

۱۸* - اسنی المطالب فی نجاته ابی طالب. سید احمد بن زینی دحلان مکی شافعی. (۱۲۳۲-۱۳۰۴ق).

این اثر فشرده ای از کتاب سید محمد بن رسول برزنجی کردی (۱۰۴۰-۱۱۰۳ق) است که همراه با اضافاتی بدین عنوان تنظیم گردیده و در سال ۱۳۰۵ در مصر به چاپ رسیده است.

رڪ: الذریعة ۵۱۱/۲، ایضاح المکتون ۸۲/۱، هدیه العارفین

- ۳۲* - غایة الطالب فی شرح دیوان ابی طالب - شیخ محمدخطیب مصری. (مصر، مطبعة الشعراوی، طنطا، ۱۳۷۱ق/ ۱۹۵۰م) رك: مجلة تراثنا، ش ۱۷، ص ۱۳۰.
- ۳۳* - القصيدة الغراء فی ایمان ابی طالب شیخ البطحاء. سیداحمد خیری پاشا حسینی حنفی (۱۳۲۴-۱۳۷۸ق). به اهتمام: علی بن الحسین هاشمی. (تهران، چاپخانه حیدری، ۱۳۸۴ق). ۱۲۰ص، وزیری. (همراه با ۱۲ صفحه تصویر خط ناظم).
- وی کتابی دیگر در زندگانی ابوطالب نگاشته که هنوز به چاپ نرسیده است.
- ۳۴ - منية الراغب فی ایمان ابی طالب. علامه شیخ محمدرضا طبسی نجفی (۱۳۲۴-۱۴۰۵ق). تقریظ آیت الله نجفی مرعشی، شیخ جعفر نقدی، سیدمحمد صادق بحرالعلوم، سید احمد شهرستانی. (چاپ دوم، قم، مطبعة مهر، ۱۳۹۵ق). ۱۵۵ص، رقعی.
- ۳۵ - منية الطالب فی مستدرک دیوان سید الاباطح ابی طالب علیه السلام. محمدباقر محمودی. (قم، مجمع احیاء الثقافة الاسلامیة، ۱۴۱۳ق/ ۱۳۷۲ش). ۵۲ص، وزیری.
- ۳۶ - مواهب الواهب فی فضائل ابیطالب. علامه شیخ جعفر نقدی (۱۳۰۳-۱۳۷۰ق).
- تقریظ منظوم شیخ کاظم سودانی. (نجف، چاپ سنگی، ۱۳۴۱ق). ۱۶۰ص، وزیری.
- علامه امینی درباره آن می نویسد: در آن فواید، نوادر و مطالب ناب، فراوان به چشم می خورد (الغدیر، ج ۷، ص ۴۰۳) در این کتاب زندگانی حضرت ابوطالب از ولادت تا وفات به خوبی ترسیم شده است.
- ۳۷ - نبوة ابی طالب عیدمناف علیه السلام. مزمل حسین الغدیری میثمی. (قم، ۱۴۰۰ق). ۱۶۰ص، رقعی.
- مؤلف در این کتاب درصده اثبات بلندی مرتبت و بزرگی منزلت ابوطالب می باشد.

ب - کتابهای خطی عربی:

- ۱* - ابوطالب کافل النبی و ناصره. سید احمد خیری پاشا حسین حنفی (۱۳۲۴-۱۳۸۷ق).
- رك: الاعلام-زرکلی-، ج ۱، ص ۱۲۲-۱۲۳.
- ۲* - اتحاف الطالب بنجاة ابی طالب. محمدبن عبدالسلام جنون (۱۳۲۸ق).
- این کتاب تلخیص «اسنی المطالب» احمد زینی دحلان است و نسخه خطی آن در رباط موجود است.

- ۲۶ - سیدالبطحاء. شیخ محمود بغدادی. تقریظ: مرحوم آیت الله العظمی نجفی مرعشی. (۱۳۱۵-۱۴۱۱ق). (قم، دارالغدیر، ۱۳۶۶ش). ۱۴۵ص، رقعی.
- ۲۷ - کتاب «شعر ابی طالب بن عبدالمطلب و اخباره». ابوهفان عبدالله بن احمدبن حرب بن مهزم بن خالد عبدی، وی در میان اصحاب امامیه مشهور بوده است. (رجال نجاشی، ج ۲، ص ۱۶). در این کتاب بیش از پانصد بیت از اشعار حضرت ابوطالب که دلالت بر اسلام وی می نماید- به روایت عقیف بن اسعد از عثمان بن جتنی نحوی ذکر شده است.
- تحقیق: سیدمحمدصادق بحرالعلوم (۱۳۹۹ق). (چاپ دوم: تهران، مکتبه نینوی الحدیثه، بی تا). ۴۰ص، وزیری.
- (این کتاب با تحقیق علامه محمدباقر محمودی نیز در قم انتشار یافته است).
- ۲۸ - شیخ الابطح: ابوطالب علیه السلام. سید محمدعلی بن علامه سید عبدالحسین شرف الدین عاملی (۱۳۷۲ق). (نجف، ۱۳۴۹ق). ۹۶ص.
- علامه امینی درباره آن می نویسد: در آن از مطلبی فروگذار نکرده و مطالب را به شایستگی و خوبی جمع نموده است. (الغدیر، ج ۷، ص ۴۰۲، پانویشت).
- علامه سید محمدصادق بحرالعلوم نیز می نویسد: در موضوع خودش فرد و یگانه است. از دیدگاه تاریخی، فلسفی و علمی به خوبی بحث نموده و با ترتیب و تنظیم خوب مطالب در قالبی بدیع، با اسلوبی شیوا و کلمات زیبا و جذاب به شایستگی از عهده برآمده و یکی از بهترین کتابهایی است که در این موضوع نگاشته شده است.
- رك: مقدمه «الحجة علی الذاهب» / ۵۲-۵۳ (پانویشت)
- ۲۹* - شیخ بنی هاشم: ابوطالب علیه السلام. عبدالعزیز سیدالاهل. (بیروت، ۱۳۷۱). رك: الذریعة ۱۴/ ۲۶۵.
- (شاید این کتاب با عنوان شماره پنج یکی است و احتمال جدا بودن آنها از یکدیگر نیز بعید نیست).
- ۳۰* - طلبة الطالب فی شرح لامیة ابی طالب. شرح: علی فهمی- استاد زبان عربی در دارالفنون تهران-. (تهران، مطبعة روشن، ۱۳۲۷ق). ۷۸ص، وزیری.
- این کتاب شرح قصیده لامیه حضرت ابیطالب-ع- با این مطلع است:
- ولما رأيتُ القومَ لاوَدَّ عندَهُمُ
وَقَدْ قَطَعُوا كَلَّ السَّغْرِيَّ وَالسَّوَسَائِلِ
- ۳۱ - عقيدة ابیطالب. سیدطالب حسین رفاعی. (بیروت، دارالاضواء ۱۴۰۹ق/ ۱۹۸۹م). ۸۰ص، رقعی.

العلویة: ص ۱۸۱.

۱۱- ایمان ابی طالب علیه السلام. ابو محمد دیباجی سهل بن احمد بن عبدالله بن احمد بن سهل (۲۸۶-۳۸۰ق)

نجاشی درباره اش گوید: اشکالی در او نیست، اما علامه مامقانی طعن و قدح برخی از عامه را نسبت به او دلیل جلالت قدرش دانسته است.

رجال نجاشی، ج ۱، ص ۴۱۹ و تنقیح المقال، ج ۲، ص ۷۳-۷۴.

۱۲- ایمان ابی طالب علیه السلام. سید ظفر حسن بن دلشاد علی آرموهی نقوی هندی (۱۳۰۷-۱۳۰۷ق).

تنباء البشر، ج ۳، ص ۹۷۸.

۱۳- ایمان ابی طالب علیه السلام = دیوان ابی طالب و ذکر اسلامه. ابونعیم علی بن حمزه تمیمی بصری (م ۳۷۵ق). ابن حجر عسقلانی در کتاب الاصابة فی تمييز الصحابة برخی از مطالب این کتاب را در ترجمه حضرت ابوطالب ذکر نموده است.

الاصابة، ج ۷، ص ۱۱۳-۱۱۶.

مؤلف در این کتاب تمام اشعار ابوطالب را که دال بر اسلام وی است از تلکبیری هارون بن موسی (م ۳۸۵ق) و محمد بن حسن بن درید (م ۳۲۱ق) روایت می کند. نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم سید عیسی عطار در بغداد و مرحوم میرزا محمد عسکری تهرانی در سامراء بوده است.

الذریعة، ج ۲، ص ۵۱۳ و ج ۹ جزء اول، ص ۴۲-۴۳.

۱۴- ایمان ابی طالب. قاضی نعمان بن محمد مصری (م ۳۶۳) صاحب دعائم الاسلام. معجم ما الف عن رسول الله صلی الله علیه وآله، ص ۵۶.

۱۵- ایمان ابی طالب علیه السلام. علامه میرزا محسن میرزا محمدبالا مجتهد بن مولی محمد علی قره داغی تبریزی، صاحب تبیین المحجة الی تعیین الحجة، برادر آیت الله میرزا صادق آقابرزی. وی در این کتاب آثار و احوال حضرت را بتفصیل یاد نموده است. نسخه خطی آن در تبریز در نزد نوادگانش یافت می شود.

الذریعة، ج ۲، ص ۵۱۳.

۱۶- ایمان ابی طالب علیه السلام. از نویسنده ای ناشناس. نسخه خطی آن به شماره ۱۰۰۳/۲ در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران موجود است.

فهرست کتابخانه دانشگاه تهران، ج ۱۸، ص ۱۳۵.

الرباط، الفهرس الثالث / ۲۹۹۸ (نقل از: معجم ما الف عن رسول الله صلی الله علیه وآله، ص ۵۶).

۳*- اثبات اسلام ابی طالب. محمد معین بن محمد امین بن طالب الله هندی سندی حنفی (م ۱۱۶۱ق).

مجله تراثنا، ش ۱، ص ۱۴ (به نقل از مقدمه کتاب دراسات اللیب).

۴- اثبات اسلام ابی طالب. عبدالرحمن بن احمد بن حسین خزاعی نیشابوری (م ۴۴۵ق).

لسان المیزان، ج ۳، ص ۴۰۴-۴۰۵.

۵- اخبار ابی طالب - و عبدالمطلب. شیخ صدوق ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (ح ۳۰۶-۳۸۱ق) الذریعة ۱/۳۱۷.

اما نجاشی از آن با عنوان کتاب فی عبدالمطلب و عبدالله و ابی طالب علیهم السلام یاد می کند. رجال نجاشی، ج ۲، ص ۳۱۳.

۶*- اخبار ابی طالب و ولده. ابوالحسن مدائنی علی بن محمد بن عبدالله بغدادی (۱۳۵-۲۱۵ق). ترجمه فهرست ندیم: ۱۶۹، معجم الادباء، ج ۱۴، ص ۱۳۱.

۷- اسلام ابی طالب. سید حسن بن ابراهیم شیر حسینی نجفی (متولد به سال ۱۳۴۸ق).

۷- ایمان ابی طالب - علیهم السلام. احمد بن القاسم (م ۴۱۱ق).

نجاشی گوید: او از احتجاب ما امامیه بوده و کتابش را به خط استاد حسین بن عبیدالله غضایری مشاهده کردم. رجال نجاشی، ج ۱، ص ۲۴۲.

۸- ایمان ابی طالب علیه السلام. ابوالحسین احمد بن محمد بن احمد بن طرخان کندی جرجانی (م ۴۵۰ق).

نجاشی گوید: وی ثقة و صحیح السماع و دوست ما بود و توسط شخصی به نام ابن ابی العباس کشته شد. رحمه الله. رجال نجاشی، ج ۲، ص ۲۲۷-۲۲۸.

۹- ایمان ابی طالب علیه السلام. ابوعلی کوفی احمد بن محمد بن عمار (م ۳۴۶ق).

نجاشی می نویسد: او ثقة بزرگواری بود و از پیشوایان علم رجال به شمار می آمد.

رجال نجاشی، ج ۱، ص ۲۴۲ و فهرست شیخ: ص ۴۵ (ش ۷۸).

۱۰- ایمان ابی طالب علیه السلام. سید ابوالفضائل جمال الدین احمد بن موسی بن طاوس حسنی حلی (م ۶۷۳ق). بناء المقالة

- ۱۷ - بحث فی اسلام ابی طالب عمّ النبی (ص). نویسنده ناشناخته است.
نسخه خطی آن در جامع کبیر صنعاء موجود است.
مجله المورد، ج ۳، ش ۲، ص ۳۰۵ (۱۹۷۴م).
- ۱۸ - بغیة الطالب فی اسلام ابی طالب. سید میر محمد عباس بن سید علی اکبر موسوی شوشتری لکهنوی (۱۲۲۴-۱۳۰۶ق).
تکمله نجوم السماء، ج ۲، ص ۷۳، الذریعة، ج ۳، ص ۱۳۴.
- ۱۹ - بغیة الطالب فی بیان احوال ابی طالب. سید محمد بن حیدر موسوی حسینی عاملی (م بعد از ۱۰۹۷ق) نواده برادر صاحب معالم. پایان نگارش: ۱۰۹۶ق.
نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم علامه شیخ محمد سماوی بوده و اکنون به احتمال در کتابخانه مرحوم آیت الله حکیم موجود است.
الذریعة، ج ۳، ص ۱۳۵.
- * ۲۰ - بغیة الطالب لایمان ابی طالب (و حسن خاتمه). جلال الدین ابوالفضل عبدالرحمن بن ابی بکر بن محمد سیوطی شافعی (م ۹۱۱ق).
نسخه خطی آن در کتابخانه قوله در مصر، ضمن مجموعه شماره ۱۶ به خط سید محمود که در سال ۱۱۰۵ق از کتابت آن فارغ شده، موجود است.
الذریعة، ج ۲، ص ۵۱۱.
- * ۲۱ - بغیة الطالب لایمان ابی طالب. محمد بن عبدالرسول برزنجی شافعی شهرزوری مدنی (۱۰۴۰-۱۱۰۳ق). معجم المؤلفین، ج ۹، ص ۳۰۸، الاعلام-زرکلی، ج ۶، ص ۲۰۳، هدیة العارفین، ج ۲، ص ۳۰۲.
- * ۲۲ - بلوغ المارب فی نجاته آباءه علیه السلام و عمّه ابی طالب. شیخ سلمان ازهری لاذقی. نسخه خطی آن در کتابخانه تیموریه، قسم حدیث، شماره ۳۳۳ موجود است. معجم ما الف عن رسول الله، ج ۱، ص ۵۱.
- ۲۳ - بیان عن خیرة الرحمن. شیخ ابوالحسن علی بن بلال بن ابی معاویه مهلبی ازدی.
این کتاب درباره ایمان ابوطالب و پدران پیامبر نوشته شده است و نجاشی آن را از طریق شیخ مفید از مؤلفش روایت می نماید.
رجال نجاشی، ج ۲، ص ۹۶.
- ۲۴ - حاشیه بر «حجة الذاهب الی ایمان ابی طالب». شیخ شیرمحمد همدانی. نقباء البشر، ج ۲، ص ۸۵۰.
- ۲۵ - دیوان ابوطالب و شرح لامیه او. علامه شیخ حیدرقلی سردار کابلی (۱۲۹۳-۱۳۷۱). ریحانة الادب، ج ۳، ص ۳۴۰.
- ۲۶ - رتبة ابی طالب و قریش و مراتب ولده فی بنی هاشم. ابوالحسین (ابوالحسن) النسابة. تاریخ تالیف: ۳۱۰ق.
سید بن طاووس (۵۸۹-۶۶۴ق) در باب ۱۹۳ کتابش، الیقین باختصاص مولانا علی یامرة المؤمنین، مطالبی از آن را نقل می کند.
الیقین: ۱۸۶.
- ۲۷ - رساله فی اسلام ابی طالب علیه السلام. سید میرزا ابوالقاسم امین الدین محمد موسوی زنجانی (۱۲۲۴-۱۲۹۲ق).
الفهرست لمشاهیر علماء زنجان: ۱۰۲.
- ۲۸ - رساله فی صحة ایمان ابی طالب علیه السلام.
از: ناشناس. نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم محدث ارموی موجود است. الايضاح (ابن شاذان) ۶۷.
- ۲۹ - الرغائب فی ایمان ابی طالب. سید مهدی بن سیدعلی غریفی بحرانی نجفی.
الذریعة، ج ۱۱، ص ۲۴۱.
- ۳۰ - شرح حدیث اسلام ابیطالب به حساب جمل. ملاعلی بن میرزا خلیل مازندرانی. نسخه خطی آن ضمن مجموعه ش ۱۳۶ کتابخانه حسینییه شوشتریهای نجف موجود است.
نسخه های خطی (دفتر یازدهم): ۸۳۵.
- ۳۱ - الشهاب الثاقب لرجم مکفر ابی طالب. علامه میرزا نجم الدین جعفر بن علامه فیروز محمد عسکری تهرانی (۱۳۱۱-۱۳۹۵ق). الغدیر، ج ۷، ص ۴۰۳.
- ۳۲ - صفات ابی طالب عبدمناف علیه السلام. مزمل حسین غدیری میثمی.
در این کتاب ۱۶۰ صفت برای حضرت ابوطالب ذکر شده است.
نبوة ابیطالب: ۱۶۰.
- ۳۳ - فصاحة ابی طالب علیه السلام. شریف حسن بن علی بن حسن بن عمر بن علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب علیه السلام. ابومحمد اطروش (شهادت: ۳۰۱ق).
رجال نجاشی، ج ۱، ص ۱۷۰-۱۷۱.
- ۳۴ - فضل ابیطالب و عبدالمطلب و آبی النبی صلی الله علیه و آله.
شیخ الطایفة ابوالقاسم سعد بن عبدالله بن ابی خلف اشعری قمی (م ۲۹۹ یا ۳۰۱ق).
رجال نجاشی، ج ۱، ص ۴۰۳.

سیدعلی خان حسینی مدنی.

ج: کتابهای چاپی فارسی:

۱- ابوطالب. باقر قربانی زرین. تحقیق و بررسی: علی اکبر تلافی داریانی. (تهران، شرکت نشر و تبلیغ نیک معارف، ۱۳۷۱ش). ۵۶ص، رقعی.

۲- ابوطالب آموزگار پاسداری. محمد محمدی اشتهاودی. (قم، انتشارات هادی، ۱۳۹۹ق). ۱۴۴ص، جیبی.

۳- ابوطالب مؤمن قریش. سیداحمد زینی دحلان مکی شافعی (م۱۳۰۴ق). ترجمه محمد مقیمی، مقدمه سیدابراهیم میلانی. (تهران، انتشارات سعدی، ۱۳۵۱ش). ۷۶ص، رقعی.

ترجمه «اسنی المطالب فی نجاته ابی طالب» است.

۴- ابوطالب مظلوم تاریخ. علامه حاج شیخ عبدالحسین امینی نجفی (۱۳۲۰-۱۳۹۰ق). ترجمه انتشارات بدر. (تهران، ۱۳۵۹ش). ۱۹۶ص، وزیری.

ترجمه بخشهایی از جلد هفتم و هشتم «الغدیر» است.

۵- ابوطالب یگانه مدافع اسلام. حاج شیخ محمدرضا طبسی نجفی (۱۳۲۴-۱۴۰۵ق). ترجمه محمد محمدی اشتهاودی. (تهران، انتشارات قائم، ۱۳۵۴ش). ۲۵۹ص، وزیری.

ترجمه منیه الراغب فی ایمان ابی طالب است.

۶- ساقی زائران خدا و نگاهبان رسول خدا. سیداحمد روضاتی.

در روزنامه اطلاعات، در تاریخ ۲۵ و ۲۶ اسفندماه ۱۳۷۰ در دو قسمت به چاپ رسیده است.

۷- کاروانی در سایه ابر. گروه نویسندگان. (چاپ دوم: قم، مؤسسه در راه حق، ۱۳۷۱ش). ۲۳ص، جیبی.

این رساله داستان سفر ابوطالب و پیامبر اکرم به شام است.

۸- مقصد الطالب فی احوال اجداد النبی و عمه ابی طالب. شمس العلماء گرکانی، میرزا حسین بن علیرضا ربانی (۱۲۶۳-۱۳۴۵ق). (بمبئی، مطبعه پرسپریس، ۱۳۱۱ق). ۸۸ص، رقعی.

د- نوشتارهای غیرچاپی فارسی:

۱- ابوطالب اولین مدافع اسلام. سید عباس اهری.

۲- ابوطالب و فرزندش (در اثبات ایمان ابی طالب از طرق اهل سنت). ج۲، حاج شیخ محمدتقی صدرای اراکی. گنجینه دانشمندان ج۸، ص ۲۰۱.

*۳۵- فیض الواهب فی نجاته ابی طالب. شیخ احمد فیضی بن حاج علی عارف جورومی (۱۲۵۳-۱۳۲۷ق).

هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۹۵.

۳۶- القول الواجب فی ایمان ابی طالب. شیخ محمدعلی بن میرزا جعفرعلی فصیح هندی مکی. پایان تالیف: جمادی الاول ۱۲۹۹ق.

نسخه خطی آن در کتابخانه مرحوم علامه سیدحسن صدر بوده است.

الذریعة، ج ۱۷، ص ۲۱۵-۲۱۶.

۳۷- کافل الیتیم: ابوطالب. علامه میرزا نجم الدین جعفر عسکری تهرانی (۱۳۱۳-۱۳۹۵ق).

نویسنده در این کتاب به اثبات ایمان ابوطالب با استفاده از کتابهای اهل سنت پرداخته است. الذریعة، ج ۱۷، ص ۲۴۴.

۳۸- ماقبل فی ابیطالب علیه السلام. سیدعلی بن الحسین هاشمی خطیب.

ابوطالب بطل الاسلام: ۲۳۲.

۳۹- منی الطالب فی ایمان ابی طالب. شیخ مفید نیشابوری ابوسعید محمدبن احمدبن حسین خزاعی- جد امی و عموی پدر شیخ ابوالفتوح رازی.

فهرست-منتجب الدین- ۱۰۲، اهل الأمل، ج ۲، ص ۲۴۰.

۴۰- منیه الطالب فی حیاة ابی طالب. سیدحسن بن علی قبانچی نجفی. تاریخ تالیف: ۱۳۵۸ق. ۸۲ص، وزیری. الذریعة، ج ۲۳، ص ۲۰۴-۲۰۵.

۴۱- نجاته ابی طالب. شیخ کاظم آل نوح نجفی. طرق حدیث «الائمة من قریش»: ۹۳.

۴۲- نسب ابی طالب. هشام بن محمدبن سائب بن بشر کلبی (م۲۰۶ق). ترجمه فهرست ندیم: ۱۶۴.

۴۳- نص ابی طالب علی النبی (ص). یکی از کتابهای ابنکثیرعلیه می باشد.

الذریعة، ج ۲۱، ص ۲۵۷، س ۱۲ به نقل از فهرست ابوانف: ۳۹۶ از ملحق فهرست مجدوع: ۳۴۴.

۴۴- واقع ابیطالب المؤمن. سیدعبدالکریم آل سیدعلی خان جمعینی منقح.

ابوطالب و بنوه: ۴۱۴

۴۵- الباقوتة الحمراء فی ایمان سید البطحاء. سید طالب آل

- ۳- ایمان ابی طالب. سید احمد خاتمی. ۲۰ ص.
- ۴- ایمان ابوطالب. از: ناشناس. تاریخ تالیف: ۱۱۵۰ ق. نسخه این کتاب ضمن مجموعه ش ۲۲۵/۱۰ کتابخانه ملی ایران، در ۵ ورق (۳۰۵-۳۰۹) موجود است.
- فهرست کتابخانه ملی (کتب فارسی)، ج ۱، ص ۲۲۳.
- ۵- جلوه گاه ایمان، ابوطالب. سیدمجید پورطباطبایی. ۷۸ ص.
- این کتاب آماده چاپ است.
- ۶- الجواب الصائب عن شبهة ایمان ابی طالب. علامه حاج شیخ عباس حایری تهرانی (۱۳۶۱ ق.). الذریعة، ج ۵، ص ۱۷۰.
- ه- کتابهای چاپی اردو:
- ۱- ابوطالب. سیدمحمدعلی شرف الدین موسوی عاملی (۱۳۷۲ ق.). ترجمه سیدظفر مهدی گهرین سید وارث حسین جاییسی، مدیر مجله «سهیل». ۱۰۲ ص، وزیری.
- ترجمه کتاب شیخ الابطح است که در هند به چاپ رسیده است.
- ۲- ابوطالب. سیدمرتضی حسین صدرافاضل لکنهوی ساکن لاهور (۱۳۴۳-۱۴۰۷) در پاکستان چاپ شده است.
- ۳- ابوطالب مؤمن قریش. عبدالله علی خنیزی. ترجمه: از ناشناس. (مکتبه تعمیر ادب، لاهور).
- * ۴- ترجمه «اسنی المطالب». سیداحمد زینی دحلان شافعی مکی (۱۳۰۴ ق.). ترجمه حاج سیدمقبول احمد دهلوی (۱۲۷۸-۱۳۴۰ ق.). مطبعه یوسفی، دهلی، ۱۳۱۳ ق. ۱۷۶ ص، وزیری.
- * ۵- حیات ابوطالب- مسئله کفر و ایمان ابوطالب. خالد. (بهوبال، مطبعه علوی پریس، ۱۳۵۲ ق.). ۷۲ ص، رقمی.
- مؤلف به خوبی ایمان ابوطالب را به اثبات رسانیده است و اهل تستن است.
- ۶- فتح الغالب فی رد شرح المطالب [در اثبات ایمان حضرت ابی طالب]. ذاکر حسین حکیم کهمبات. این کتاب به چاپ رسیده است. قاموس الکتب، ج ۱، ص ۸۴۵.
- ۷- کلام ابی طالب. شیخ علی حسنین شیفته. این کتاب به چاپ رسیده است.
- تذکره علمای امامیه پاکستان / ۱۸۰.
- ۸- محبوب الرغائب. سیداحمد زینی دحلان مکی (م ۱۳۰۴ ق.). ترجمه محمدنجم الدین علی صاحب مدراسی. (حیدرآباد دکن، مطبعه محبوبشاهی، ۱۳۱۳ ق.). ۲۳۵ ص، وزیری.
- و- کتابهای غیر چاپی اردو:
- ۱- اولین مداح حضرت رسول (ص): حضرت ابوطالب (ع). علی حسنین شیفته. تذکره علمای امامیه پاکستان: ۱۸۰.
- ۲- ایمان ابوطالب. شیخ تاج الدین حیدری. تذکره علمای امامیه پاکستان: ۵۶.
- ۳- العرفان فی دلائل ایمان حضرت عمران. سیدخورشید حسین شیرازی (۱۹۱۵-۱۹۸۲ م). تذکره علمای امامیه پاکستان: ۹۳.
- ۴- معارج العرفان فی عصمت ابی طالب عمران من آیات القرآن. شیخ محمدلطیف انصاری (۱۳۰۵-۱۳۹۹ ق.). تذکره علمای امامیه پاکستان: ۳۳۱.
- کتابهای مشترک:
- الف - کتابهای چاپی عربی
- ۱- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار. علامه مولی محمدباقر مجلسی اصفهانی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق.). (بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۲ ق.).
- ج ۳۵ (زندگانی امام علی علیه السلام)، ص ۶۸-۱۸۲، باب نسیه و احوال و الذیبه علیه و علیهما السلام.
- ۲- روضة الواعظین و بصیرة المتعظین. شهید محمدبن قتال نیشابوری (ش: ۵۰۸ ق.). مقدمه: شیخ حسین اعلمی. (بیروت، مؤسسه الاعلمی، ۱۴۰۶ ق.). ص ۱۵۵-۱۵۸ مجلس فی ذکر ایمان ابی طالب.
- ۳- سیرة المصطفی نظرة حدیده. هاشم معروف حسنی (دارالقلم، بیروت، ۱۹۷۵ م). هاشم ص ۲۶-۲۲۰ (اسلام ابی طالب).
- * ۴- شرح نهج البلاغه. عزالدین ابوحامد عبدالحمید بن ابی الحدید هبة الله مدائنی معتزلی (م ۶۵۶ ق.). تحقیق محمدابوالفضل ابراهیم. (قاہرہ، دارالکتب العربیة، ۱۳۸۵ ق.). ج ۱۴، ص ۶۵-۸۴، اختلاف الراى فی ابیطالب.
- ۵- الصحیح من سیرة النبی الاعظم (ص). سیدجعفر مرتضی حسینی عاملی. (قم، ۱۴۰۰ ق.). ج ۲، ص ۱۳۳-۱۶۱.
- ۶- الصراط المستقیم الی مستحقى التقدیم. شیخ زین الدین

- احوال ابوطالب علیه السلام
- ۱۷- دایرة المعارف بزرگ اسلامی. عبرالکریم گلشنی. زیر نظر: سیدکاظم موسوی بجنوردی. (تهران، مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۷۲ش). ج ۵، ص ۶۱۸-۶۲۰. (ابوطالب)
- نویسنده مقاله عندالکریم گلشنی بوده و در آن می نویسد: قصیده لایمیه و دالیه ابوطالب وسیله مستشرق آلمانی رشر به آلمانی ترجمه شده و در مجله «تحقیقات درباره شعر عرب» - (لایپزیک، ۱۹۸۵م) به چاپ رسیده است.
- ۱۸- دایرة المعارف تشیع. گروه نویسندگان. (تهران، بنیاد اسلامی، ۱۳۶۹ش). ج ۱. (ابوطالب)
- ۱۹- در طریق وحدت اسلامی. سیدرضا حسینی نسب. (تهران، نمایندگی ولی فقیه در سازمان حج و زیارت، ۱۳۷۱ش). ص ۱۶۱-۱۸۱. (ایمان ابوطالب)
- ۲۰- رحمت عالمیان. فضل الله کمپانی. (تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۸ش). ص ۱۰۰-۱۱۰. (ایمان ابوطالب)
- ۲۱- حول و تصویب = الصواب و التصویب فی العول و التصویب. عبدالرحیم نجات. (چاپ دوم: تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۴ش). ص ۲۵۵-۲۷۶. (اثبات ایمان ابوطالب)
- ۲۲- فرازهای ای زندگی پیامبر اسلام. جعفر سبحانی. (تهران، نمایندگی ولی فقیه در سازمان حج و زیارت، ۱۳۷۱ش). (درگذشت ابوطالب)
- ۲۳- فروغ ابدیت. جعفر سبحانی. (قم، نشر دانش اسلامی، ۱۳۶۳ش). ج ۱، ص ۳۵۹-۳۷۷. (مرگ ابوطالب)
- ۲۴- گنجینه های ویران. محمد عبایی خراسانی. (قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۹ش). ص ۱۴۶-۱۵۵. (دلایل ایمان ابوطالب)
- ۲۵- محمد(ص) پیغمبر شناخته شده. (نقد کتاب «محمد پیغمبری که از نو باید شناخت») حاج شیخ محمدعلی انصاری قمی (۱۳۲۹-۱۴۰۵ق). (چاپ سوم: تهران، چاپخانه رشیدی، ۱۳۴۷ش). ج ۱، ص ۱۳۹-۱۸۰. (ابوطالب مؤمن قریش)
- ۲۶- ناسخ التواریخ (زندگانی حضرت عیسی). لسان الملک میرزا محمدتقی خان سپهر (۱۲۹۷ق). (تهران، انتشارات اسلامی، بی تا). ج ۳، ص ۵۰۸-۵۱۳. (وفات ابوطالب)

- ابومحمدعلی بن یونس نباطی بیاضی عاملی (م۸۷۷ق). تحقیق محمدباقر بهبودی. (تهران، مکتبه المرتضویه، ۱۳۸۴ق). ج ۱، ص ۳۳۱-۳۳۴.
- ۷- الطرایف فی معرفة مذاهب الطوائف. رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن طاروس حسنی حسینی (م۶۶۴ق). (قم، چاپخانه خیام، ۱۴۰۰ق). ج ۱، ص ۲۹۷-۳۰۷.
- این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۸- الغدیر فی الکتاب و السنّة و الادب. علامه شیخ عبدالحسین امینی نجفی (۱۳۲۰-۱۳۹۰ق). (تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲ق). ج ۷، ص ۳۳۰-۴۰۹؛ ج ۷، ص ۲۹-۳۰.
- این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۹- الفصول المائة فی حیاة ابی الائمة. سید اصغر ناظم زاده قمی. (قم، انتشارات اهل بیت، ۱۴۱۱ق). ج ۱، ص ۵۱-۷۷.
- ۱۰- الفصول المختارة من العیون و المحاسن. ابو عبدالله محمدبن محمدبن نعمان عکبری بغدادی (۳۳۶-۴۱۳ق). تلخیص سیدشرف مرتضی علم الهدی علی بن حسین بن موسی بن محمدبن موسی بن ابراهیم بن امام موسی کاظم علیه السلام (۳۵۵-۴۳۶ق). تحقیق سیدنورالدین جعفریان اصفهانی و دیگران. (کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، قم، ۱۴۱۳ق). ص ۲۸۲-۲۸۶.
- ۱۱- کنز الفوائد. شیخ ابوالفتح محمدبن عثمان کراچی طرابلسی (م۴۴۹ق). تحقیق شیخ عبدالله نعمت عاملی. (دارالاضواء، بیروت، ۱۴۰۵ق/۱۹۸۵م). ج ۱، ص ۱۷۹-۱۸۴.
- ۱۲- لماذا انا جعفری؟ محمد عبدالحفیظ السید الجعفری. (بیروت، مؤسسة الاعلمی، ۱۴۱۳ق/۱۹۹۳م). ص ۶۹-۷۳.

ب: کتابهای چاپی فارسی

- ۱۳- بزم آورد. عباس زریاب خوبی. (تهران، انتشارات علمی، ۱۳۶۸ش). ص ۱۶۳-۱۶۹. (ابوطالب)
- ۱۴- ترجمه سیرة المصطفی. هاشم معروف حسنی. ترجمه: حمید ترقی جاه. (تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۷۰ش). ج ۱، ص ۲۳۷-۲۵۹. (اسلام ابوطالب).
- ۱۵- ترجمه طرائف. رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن طاروس حسنی حسینی (م۶۶۴ق). ترجمه: داود الهامی. (قم، دفتر نشر نوید اسلام، ۱۳۷۱ش). ص ۴۴۸-۴۶۱. (ایمان ابوطالب علیه السلام)
- ۱۶- الخصایص الفاطمیة. حاج شیخ باقر کجوری تهرانی (۱۲۵۵-۱۳۲۳ق). (تهران، بی تا، ۱۳۱۸ق). ص ۲۱۱-۲۱۵. (در